

Välkommen till ett seminarium om
forskning – aktörer – integritet – etik

SPÖKSKRIVNING **vid vetenskaplig publicering**

Dold styrning från finansiärer, gruppintressen och företag

Onsdag 19 maj

15.15 - 17.00 i sal KB, Kemihuset, Chalmers

Program:

- 14.50 Samling - Café Hedvall
- 15.15 Arrangörerna välkomnar
- 15.20 Spökskrivning - utbredning och konsekvenser**
Prof. Tore Scherstén, f d huvudsekr. i medicinska forskningsrådet
- 15.50 Etisk policy vid Chalmers**
Prof. Yngve Hamnerius, ordf. i etiska kommittén
- 16.00 Kort paus
- 16.10 Diskussion**
Panel med Tore Scherstén, Yngve Hamnerius
och Hans Johannesson (vice ordf. i fakultetsrådet)
Moderator prof. Anders Ulfvarson, ordf. i fakultetsklubben

Göran Petersson, Fakultetsklubben

Kort referat

Anders Ulfvarson och Yngve Hamnerius välkomnade ungefär 25 deltagare med varierande kvalificerad bakgrund till seminariet.

Tore Scherstén betonade inledningsvis den stora betydelsen av samverkan mellan akademi och industri. Kontroll av spökstyrning behövs för att bibehålla förtroendet för både vetenskapen och för samarbetet med näringslivet.

De långt utvecklade systemen för spökstyrning och spökskrivning särskilt på *läkemedelsområdet* beskrevs ingående och konkret med exempel för kända preparat från stora läkemedelsföretag. Konsultföretag av typ Contract Research Organizations, CROs, anlitas för allt från forskningsstudier fram till slutlig publicering. Systemet leder lätt till en obalans som överdriver fördelar och tonar ner nackdelar med läkemedel. Problem har blivit kända bl a via omfattande skadeståndsprocesser i USA. Efter seminariet intervjuades Tore Scherstén för [radioinslag i programmet Medierna](#) som sändes lördag 22 maj.

Yngve Hamnerius presenterade Chalmers etiska policy. Denna ställer vissa krav med relevans för vetenskaplig publicering.

Diskussionen under ca en timme leddes av Anders Ulfvarson med en panel bestående av de två inledarna och Hans Johannesson från fakultetsrådet. Från flera håll framhölls att både forskning och publicering påverkas av olika intressenter även vid Chalmers. Detta behöver inte alltid vara negativt men öppenhet och medvetenhet är viktigt i sammanhanget. Industridoktorander fördes fram som ett område där påverkan från industrin kan bli problematisk.

Dålig överensstämmelse mellan forskningsinsats och *författarskap* diskuterades. Ökad användning av publicering för meritering kan medföra problem genom att publicering planeras alltmer med hänsyn till detta.

Självzensur från forskare vid publicering betonades som ett generellt problem. Man undviker att ta upp sådant som försvårar fortsatt stöd från finansiärer och andra intressenter. Angivande av finansiering och andra kopplingar till intressenter synliggör risker för sådan påverkan.

Nätpublicering direkt från högskolor kommer nu snabbt. Detta ger inte bara ökad tillgänglighet utan också möjligheter till publicering utan begränsningar och styrning från tidskrifter och vissa intressenter.

Göran Petersson, Fakultetsklubben

Bakgrund

Spökskrivning: Inom vetenskapen har spökskrivning belysts för vissa grenar av medicinsk forskning. Innebörden är att forskande företag eller speciellt anlitade konsultföretag skriver vetenskapliga artiklar och lotsar dem fram till publicering med måttligt initierade men välkända författare. Företagens egen medverkan döljs mer eller mindre.

Känt system: En [initierad översikt](#) ger inblick i drivkrafter och organisation på det medicinska området. Systemet tillämpas främst på kliniska studier där flera fall uppmärksammats i USA via offentliga förhör och rättsliga processer. Den vetenskapliga publiceringen kan bli en form av [vinklad marknadsföring](#) för läkemedel. Etableringen av systemet belyses av att europeiska medicinska spökskrivare utarbetar [egna regler](#).

Svensk debatt: Tidskriften Läkemedelsvärlden (LmV nr 1, 2010) har granskat medicinsk spökskrivning under rubriken *Manipulerad Vetenskap*. Problemen har också nyligen tagits upp i en [debattartikel](#) som även refererats på [Chemicalnet](#). Initiativet kommer från professorerna Tore Scherstén med bred överblick av medicinsk forskning och Karl Arfors med djup inblick i läkemedelsforskning.

Spökstyrning: Utöver innehåll i och utformning av artiklar styrs ibland även andra forskningsled som försöksupplägg, genomförande och databearbetning från företag och andra intressenter utan att detta framgår av publicerade artiklar. Även granskning och antagning kan påverkas. Spökstyrning, [ghost management](#), kan därför vara en bättre beteckning än spökskrivning.

Spridning: När nu system finns med företag och specialister som åtar sig medicinsk publicering blir frågan om detta sprids till andra vetenskapsområden. Risken ökar då stora ekonomiska värden står på spel i form av kommersiella produkter eller höga forskningsanslag. [Climategate](#) antyder dolda styrningar i den politiskt influerade frågan om antropogen klimatpåverkan. Spökstyrning kan uppenbart korrumpiera vetenskapen och sänka dess trovärdighet.

Stort mörkertal: Systemen för spökstyrning är uppbyggda så att alla inblandade får fördelar. Som framgår av den aktuella filmen [The Ghost Writer](#) finns skäl för spökskrivare att hålla tyst och mörkertalet kan därför bli stort.

Insatser mot dold styrning

Många möjligheter finns att motverka dold styrning av vetenskaplig publicering. Internet revolutionerar inte bara kunskapsspridning utan också transparens och granskning.

Författareshedervan: Medicinska fakulteter börjar motverka spökskrivning genom [regler för vilka som skall stå som författare](#) till en artikel. Deklarationer av enskilda författareshedervan kan också göras. Liknande regler kan aktualiseras för andra vetenskapsområden och förebygga problem.

Intressekopplingar: Öppen redovisning av projektfinansiering och författareshedervan finansiella relationer till intressenter kan ha stor betydelse. Även restriktioner och sanktioner tas upp bland långtgående [förslag från medicinskt håll](#). Regler diskuteras även för tidskrifternas redaktörer och för artikelgranskare.

Öppen publicering: Det åldriga systemet med anonym kollegial granskning (peer review) vid [vetenskaplig publicering](#) har brister och medför risk för dold styrning. Nätbaserad [öppen publicering](#) från tidskrifter och universitet ger ökad tillgänglighet och nya möjligheter till transparent granskning. Viktigt är också att stoppade kritiska och nytänkande artiklar kan nätpubliceras från forskarnas egna universitet.

Lättillgängliga översikter: Universitetens arkiv satsar nu systematiskt på öppen parallell publicering av nya vetenskapliga artiklar. De ger också möjligheter att enkelt nätpublicera rapporter och populärvetenskap. Detta leder till bättre och öppnare information om forskning och underlättar öppen kritisk granskning på områden där publicering tenderar att styras av dolda intressenter.

Chalmers: Hantering av spökskrivning och spökstyrning blir sannolikt viktig också för Chalmers. En antagen [etisk policy](#) innehåller flera relevanta punkter. Erfarenheter från det medicinska området kan utnyttjas. Parallell nätpublicering möjliggör systematisk redovisning av författarinsatser liksom av ekonomiska och andra bindningar. Chalmers system [CPL](#) (Chalmers Publication Library) är väl anpassat för detta. För varje publikation görs en separat post där utrymme kan ges för sådana uppgifter.